

Jumalateenistus Nõos P, 02.06.24 kell 11.00, 1. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: 1Tm 6:6-12; Mt 16:24-27

Pihikõne: Lk 7:20b

Jutlus: Õp 30:7-9

Laulud: 176 (1-4); 263 (1-6, 7); 380 (1-4); 317 (1-4)

Kaht asja ma palun sinult, ära neid mulle keela, enne kui ma suren: pettus ja valekõne hoia minust eemal, vaesust ega rikkust ära mulle anna, toida mind aga vajaliku leivaga, et ma küllastudes ei hakkaks salgama ega ütleks: "Kes on Issand?" või et ma vaeseks jäädes ei hakkaks varastama ega patustaks oma Jumala nime vastu.

Tänase jutluse aluseks on massalase Aguri, Jake poja sõnad, mis on kirja pandud Õp 30. peatükki. Palju Aguri kohta teada pole, vahel on teda peetud Saalomoniks. Aga see polegi niivõrd tähtis: igal juhul on tema kõne Pühakirja arvatud kui targa inimese kõne.

Ja mida tark mees Agur meile siis meile ütleb? Ärge valetage ja taotlege mõõdukat eluviisi!

Vaadeldgem, miks palub Agur Issandalt just neid kahte voorust.

Teise vooruse puhul – olla mitte vaene ega ka rikas, vaid mõõdukas – on Agur ise selgitanud, miks see on talle nii oluline. Rikas inimene nimelt hakkab nautima oma edukust ja tal tekib kiusatus pidada seda kõike enda teeneks. Vaene inimene aga hakkab vimma pidama rikaste vastu ja hakkab oma õiguseks pidama nende tagant varastamist. Mõlemal juhul teeb inimene Jumala vastu pattu.

Rikka ent jumalatu inimese tegutsemise näiteks on Jeesus jutustanud tähendamissõna Lk 12:16–21, kus kõneldakse rikkast põllumehest, kelle maa oli head vilja kandnud. Mäletame, et too rikas põllumees pidas endamisi nõu, mida suure viljakogusega peale hakata: „Ma lõhun maha oma aidad ja ehitan suuremad ning kogun sinna kõik oma vilja ja muu vara ning ütlen oma hingele: Hing, sul on tagavaraks palju vara mitmeks aastaks, puhka, söö, joo ja ole rõõmus!”

Mäletame ka, mida Jumal tollele mehele seepeale ütles: „Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse sinult su hing. Aga kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?” Ja Jeesus võtab tähendamissõna kokku: „Nõnda on lugu sellega, kes kogub tagavara iseenese jaoks, kuid ei ole rikas Jumalas.“ Võib ka öelda, et rikas jumalatu inimene teeb pattu esimese Moosese käsu vastu: „Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval.“ Tolle rikka ja jumalatu inimese Jumal on muretu elu.

Kui aga rikas inimene on jumalakartlik, näeb ta selgelt, et väga raske on valida mammona ja Jumala vahel. Just nagu rikas noormees, kes tuli Jeesuselt küsima igavese elu sõnu, kuid läks kurvalt minema, kui Jeesus ütles talle Lk 18:22: „Üks asi on sul veel vajaka: müü ära kõik, mis sul on, ja jaga vaestele, ja sul on siis aare taevas, ning tule, järgne mulle!”

Rikkus on inimese jaoks suur väärtus. Aga see väärtus on nähtav ja käegakatsutav ning võib kergesti varjutada nähtamatud ja käega katsutamatud väärtused, nagu seda on Jumala antud töötused.

Kuid kõnelgem ka vaestest inimestest. Vaene võib kergesti sattuda kiusatusse võtta seda, mis pole tema oma. Varastamine võib sündida sellest, et inimene nälgib ja tema eluks vajalikud tingimused on tugevalt häiritud.

Kuid vaesus on ka see, kui inimene suudab endal kuidagi hinge sees hoida, ent teised inimesed tema kõrval elavad palju jõukamalt. Siis tekib kadedus ja soov jõukaile kätte maksta. Ja varastamine sünnib kättemaksust.

Nii või teisiti: vargus on VT-s igal juhul hukka mõistetav. Moosese seitsmes käsk ütleb: sa ei tohi varastada. Ja nõnda, see, kes varastab – olgu ta jumalatu või kristlane –, patustab tõepoolest Jumala nime vastu.

Seega, küllap palub Agur Issandalt mõõdukat eluviisi – olla mitte vaene ega ka rikas – selleks, et ta süda ei jääks Jumala ees suletuks. Sest midagi sarnast õpetab meile ka Jeesuse tähendamissõna külvajast Mt 13. peatükis. Sõna Jumala riigist idaneb küll ka „ohakases maas“, sõna kuulatakse, „ent selle ajastu muretsemised ja rikkuse petlik ahvatlus lämmatavad sõna ning see jääb viljatuks.“

Näeme, et ka Jeesus näeb Jumalasse uskumise takistusena mitte ainult rikkust, vaid ka „selle ajastu muretsemisi“, mis nii kergesti on valmis tulema koos vaesusega.

Kuid vaadelgem ka Aguri palve esimest poolt: „pettus ja valekõne hoiavad minust eemal“. Miks peab Agur nõnda oluliseks just valetamisest hoidumist? Loomulikult tuleb kohe meelde Moosese kaheksas kask: „Sa ei tohi tunnistada oma ligimese vastu valetunnistajana!“. Kuid lisaks kaheksandale ja juba eelpool mainitud seitsmendale käsule on Moosese Kümne käsu hulgas hulgas ju veel mitu muud kasku, mille vastu eksimine näib veelgi suurema kuriteona, näiteks viies kask, tapmiskeeld.

VT apokrüüfises raamatus, Srk 20:25j on öeldud: „Pigem varas kui alatine valetaja, aga mõlemad pärivad hukatuse. Valeliku inimese harjumus on vääritud ja tema häbi on alati temaga kaasas.“ Näeme, et VT kirjamees Jeesus Siirak näeb valetamist veelgi halvemana varastamisest. Võib-olla seepärast, et valetamine muutub inimesele harjumuseks ja, ehkki teda selle pärast vangi ei panda, nagu varastamise pärast, on valetamisharjumusest raskem lahti saada. See rikub inimese iseloomu võib-olla enamgi kui varastamine.

Kuid see näide Jeesus Siirakilt ei anna meile ehk veel piisavat selgust Aguri palve sisu mõistmiseks. Suurema selguse annab meile UT. Jeesus ütleb teda pilkavaile juutidele Jh 8:44: „Teie olete oma isast kuradist ning tahate teha oma isa himude järgi. Tema on mõrtsukas algusest peale, ta ei püsinud tões, sest temas ei ole tõde. Kui ta räägib valet, siis ta räägib enda oma, sest ta on valetaja ja vale isa.“

Seega seostab Jeesus valet tõde puudumisega ja järelikult ka Jumala puudumisega. Jumal on tõde, kurat on vale! Ja see, kes valetab, on kuradi kütkeis ega saa olla Jumal. Jh 1:14 on öeldud: „Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde.“ Jeesuses Kristuses on tõde ja tema ise on tõde. See aga kes on harjunud valetama väikestes asjades, ei pruugi enam suuta näha tõde suurtes asjades ega vastu võtta Kristuse valgust.

Samuti ütleb apostel Paulus Kl 3:9–10: „Ärge valetage üksteisele, sest te olete seljast võtnud vana inimese tema tegudega ja olete rõivastunud uude inimesse, kes pidevalt uueneb tunnetama oma Looja näo kohaselt.“ Uuel loodul, kes on uuesti sündinud veest ja Vaimust, ei saa olla midagi ühist valega, st patu ja kuradiga.

On muidugi alati oht, et vale võtab võimust ka ristimises uuesti sündinud inimese üle. Meenub ju nt Jeruusalemma algkoguduse liikmete, abielupaari Hananiase ja Safiira juhtum, millest räägib Ap 5. peatükk. Nemad olid müünud omandi ja toonud selle eest saadud raha apostlite kätte – nagu algkoguduses kombeks oli. Kuid seejuures olid Hananias ja Safiira osa raha siiski enda tarbeks jätnud. Seega olid nad valetanud ja Hananias heitis seepeale hinge.

Ja Piibli lõpus loeme Ilm 21:8: „Aga argade ja uskmatute ja jäledate ja mõrtsukate ja hoorajate ja nõidade ja ebajumalateenijate ja kõigi valetajate osa on tule ja väävliga põlevas järves, see on teine surm.“ Selles kaheksaliikmelises pattude loetelus, mille tegijad visatakse pärast Viimset kohut tulejärve, on kõige viimasena mainitud justnimelt valetamist.

Nõnda saab mõistetavaks, miks palub Agur Jumalalt enne surma esimesena just võimet hoiduda pettusest ja valekõnest – see võib olla pöördumatu tee Jumalast taganemiseks.

Pöördun siiski veelkord tagasi Aguri teise palve juurde, mida juba eelpool analüüsisin – nii vaesusest kui ka rikkusest hoidumise juurde. Apostel Paulusel on siin siiski veel midagi enamat öelda. Ta kirjutab Fl 4:12–13: „Oskan elada kehvalt ja oskan elada ka jõukalt, olen kõigega ja kõigi oludega tuttav: nii kõhtu täis sööma kui nälgima, elama nii jõukuses kui puuduses. Ma suudan kõik tema läbi, kes teeb mind vägevaks.“

Näeme siiski, et UT-s ei taunita ei rikkust ega vaesust. Inimesele, kes on andnud oma südame Kristusele, pole rikkus kiusatuseks. Samamoodi võib usklik inimene elada ka puuduses, ilma et tal tekiks kadedust jõukamate vastu ja kiusatust neilt varastama minna. See, kes usub, et Jeesus Kristus on Issand, on Kristusesse riietatud. See riie on aga kaunis nii rikka kui ka vaese seljas. Kui meie aare on Kristus, siis ei võta mitte keegi ega mitte miski Teda meie käest ära. Jeesus ütleb Mt 6:21: „Sest kus su aare on, seal on ka su süda.“

Ja ukmatule inimesele annab Jeesus Mt 6:33 hea juhtnööri: „Aga otsige esmalt Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike [tähendab, meie igapäevaeluks vajalikku] antakse teile pealegi!“

Niisiis annab VT tark mees Agur meile hea suuna kätte, kuid Jeesus juhib meid sel teel sihile,
Jumala riiki!
Aamen.